

Creșterea colectării TVA, opțiunea viabilă pentru majorarea veniturilor la buget. La cât a ajuns decalajul de încasare?

Restabilirea echilibrului bugetar prin reducerea deficitului la un nivel sustenabil trebuie să preocupe factorii de decizie din întreaga economie românească, dat fiind că finanțarea datoriilor devine tot mai scumpă și, odată cu dispariția efectelor pandemiei de COVID-19, toleranța investitorilor și a organismelor internaționale față de țările cu deficite ridicate va scădea. Misiunea este dificilă, având în vedere ritmul insuficient de creștere a veniturilor la buget în raport cu cheltuielile și opțiunile limitate pe care statul le are la dispoziție pentru a majora încasarile fără să afecteze contribuabilii deja slabiți de pandemie. Dar noul raport al Comisiei Europene privind decalajul de încasare la TVA indică, o dată în plus, zona în care există potențial de creștere a colectării.

Construcția bugetară pe 2021 se bazează pe venituri de peste 386 de miliarde de lei, conform celei mai recente rectificări bugetare, din care însă, potrivit Consiliului Fiscal, în jur de zece miliarde de lei reprezintă sume recuperate din impozitele amânate la plata anul trecut de către contribuabili, în baza înlesnirilor acordate de stat. În același timp, cheltuielile programate pentru acest an depășesc 471 de miliarde de lei, astfel că deficitul bugetar va ajunge aproape de 85 de miliarde de lei (7,13% din PIB). În condițiile în care reducerea cheltuielilor este dificil de realizat și, mai ales, de nedorit, pentru că ar afecta atât populația, cât și proiectele de dezvoltare necesare pentru recuperarea decalajelor față de celelalte state europene, majorarea veniturilor rămâne singura soluție pentru readucerea deficitului bugetar sub 3% din PIB, nivel considerat sustenabil la nivel european și asumat de autoritățile române pentru finalul anului 2024.

Deficitul de încasare la TVA este în creștere

Obiectivul nu este ușor de atins într-o perioadă complicată din punct de vedere economic și cu perspective încă incerte, în care contribuabilii trebuie mai degrabă susținuți, decât împovărați suplimentar. Așadar, opțiunile autorităților, prin care să asigure atât creșterea veniturilor, cât și protejarea contribuabililor, sunt oarecum limitate, dar nu inexistente. Doar din reducerea evaziunii fiscale din zona de TVA statul ar putea colecta sume importante, având în vedere că din datele Comisiei Europene rezultă că deficitul de încasare la TVA s-a menținut ridicat și în creștere în România, în 2019, la 34,9% (peste nivelul din 2018, de 32,7%), cel mai mare din UE pentru al șaptelea an consecutiv. În suma absolută, acest procent reprezintă echivalentul a 7,4 miliarde de euro.

În clasamentul european, România este urmată de Grecia (cu un deficit de 25,8%, în scădere de la 30,1%, cu un an în urmă) și Malta (23,5%, în creștere cu 5,4 puncte procentuale). Media europeană a fost de 8,6%, în scădere cu 0,8 puncte procentuale față de 2018.

Prin comparație, în țările vecine, deficitul de încasare la TVA este mult mai mic și în scădere. În Bulgaria s-a redus cu 2,5 puncte procentuale, la 8,3%, și în Polonia, cu 0,3 puncte, la 11,3%. În Ungaria, deși a crescut cu 0,8 puncte procentuale, deficitul se menține scăzut, la 9,6%.

Pentru 2020, comisia estimează ca în România deficitul de încasare va scădea la 33,9% (cu un punct procentual), în Bulgaria va ajunge la 7,2%, în Ungaria, la 6,1%, iar în Polonia, la 10%.

Așadar, există potențial de creștere a veniturilor la bugetul de stat din reducerea decalajului de încasare la TVA, mai ales dacă ne raportăm la evoluția din țările vecine în urma aplicării unor măsuri eficiente în această direcție. Spre exemplu, dacă România ar reduce acest deficit de încasare cu cinci puncte procentuale într-un an, performanța posibilă dacă ne raportăm la Grecia, în 2019, sau la Ungaria și Polonia, în anii anteriori, ar putea încasa venituri suplimentare la buget de peste un miliard de euro pe an.

Pentru acest an, veniturile din TVA sunt estimate la 79 de miliarde de lei, în creștere cu peste 30% comparativ cu 2020, însă, dincolo de faptul că se raportează la un an extrem de dificil pentru activitățile economice, în care veniturile din TVA au scăzut comparativ cu anul anterior, încorporează și plățile amânate anul trecut. În aceste condiții, o reducere a deficitului de încasare la TVA ar ajuta la creșterea încasărilor bugetare din această taxă care reprezintă, în prezent, aproximativ 20% din totalul veniturilor la bugetul de stat.

Implementarea măsurilor necesare pentru creșterea colectării a fost demarată, dar eforturile trebuie intensificate atât din partea autorităților, cât și din partea contribuabililor, având în vedere presiunile tot mai mari pe buget și situația economică încă incertă.

Soluțiile bazate pe tehnologie, de luat în calcul în lupta cu evaziunea

Dintre măsurile aflate în curs de implementare, de departe cea mai importantă este introducerea raportării în sistemul SAF-T (Fișierul Standard de Audit de Taxe), care devine obligatorie pentru marii contribuabili de la 1 ianuarie 2022, iar pentru contribuabilii mijlocii și mici, din 2023, respectiv 2025. Prin excepție, pentru instituțiile financiar-bancare și societățile de asigurare-reasigurare, încadrate la data de 31 decembrie 2021 în categoria marilor contribuabili, obligația de raportare în sistemul SAF-T începe în anul 2023.

O altă măsură menită să ajute la creșterea colectării este lansarea sistemului informatic e-factura, în prezent opțional în relația dintre companiile private și instituțiile de stat. Acest sistem urmează să devină obligatoriu pentru astfel de tranzacții și, în viitor, să fie extins și pentru facturile emise între companii – cel mai probabil din 2023. Acest sistem va permite inspectorilor fiscali să urmărească în timp real situația facturilor emise, să facă verificări la distanță și să aibă o imagine mult mai clară a cazurilor în care trebuie să facă verificări suplimentare.

În plus, ANAF mai are în plan și alte măsuri pentru a asigura o colectare mai bună a taxelor, bazate pe extinderea serviciilor digitale și asigurarea interoperabilității sistemelor IT care să genereze, în final, identificarea și reducerea neconformării la declarare și plată.

În concluzie, colectarea unor sume mai mari la bugetul de stat reprezintă o necesitate incontestabilă și este tot mai evident că acest lucru nu este posibil în lipsa unor mecanisme moderne, bazate pe tehnologie, care să permită schimbul de informații în timp real între autorități și companii, astfel încât să se depisteze din timp eventualele tentative de fraudă sau greșelile involuntare, atât în beneficiul statului cât și al contribuabililor corecți.